

Groenvoorzieningen

– Aanbevelingen in verband met Duurzaam Inkopen (GPP)

1 Toepassingsgebied

Dit document gaat in op aanbestedingen voor het onderhoud van plantsoenen: de producten, de apparatuur en de diensten die daarvoor nodig zijn¹.

Hoveniersdiensten kunnen worden uitgevoerd door personeel van de aanbestedende dienst zelf of door een hoveniersbedrijf. Daarom geeft dit document criteria zowel voor de rechtstreekse aanschaf van de belangrijkste producten en elementen voor het tuinonderhoud, zoals plantensoorten, bodemverbeteraars, tuinmaterialen en -gereedschappen, apparatuur (grasmaaiers, versnipperaars e.d.) en besproeiingsinstallaties, als voor de aanbesteding van hoveniersdiensten waarvoor aanvullende specificaties over vervoersaspecten en contractbepalingen nodig zijn.

Sommige milieuaspecten van hoveniersdiensten, zoals het gebruik van lichte en zware voertuigen en dienstkleding, vallen buiten het kader van deze aanbevelingen, omdat zij worden behandeld onder andere productgroepen, namelijk vervoer (voor voertuigen) en textiel (voor dienstkleding)².

1.1. Tuinproducten

Er worden criteria voorgesteld voor de belangrijkste tuinproducten en -apparatuur, te weten:

- Bodemverbeteraars
- Sierplanten
- Besproeiingsinstallaties
- Tuinapparatuur
- Smeeroliën

De specificaties zijn gebaseerd op de criteria van bestaande milieukeuren. Hoewel het soms lastig is om de prioriteit van de criteria te bepalen, omdat ze met elkaar samenhangen, is onderscheid gemaakt tussen Kern- en Uitgebreide criteria.

De **Kerncriteria** zijn bedoeld om de belangrijkste milieueffecten van het product te beperken. In de meeste gevallen zijn ze eenvoudig te controleren en vergen ze weinig extra inspanning van de inschrijver.

De **Uitgebreide criteria** omvatten daarnaast specificaties waarvoor de inschrijvers aanzienlijk meer informatie moeten verstrekken of waarvoor de aanbestedende dienst ingewikkelder controleprocedures moet volgen.

Voor besproeiingsinstallaties is echter geen onderscheid gemaakt tussen Kern- en Uitgebreide criteria omdat op de aanleg van efficiënte besproeiingsinstallaties bijna alle criteria van toepassing zijn en de twee niveaus dus moeilijk te onderscheiden zijn. Differentiatie werd

¹ Over bouwkundige aspecten is enige informatie te vinden in de Background Reports over [bouwwerkzaamheden](#) en [meubilair](#) en de productinformatie over [bouwwerkzaamheden](#) en [meubilair](#).

² Zie voor de criteria voor deze productgroepen het Background Report [vervoer](#) en [textiel](#), en de productinformatie: [vervoer](#) en [textiel](#).

verder ook onnodig geacht, omdat naleving van de criteria betrekkelijk eenvoudig is aan te tonen door de inschrijvers en te controleren door de aanbestedende dienst.

1.2. Hoveniersdiensten

Voor het uitbesteden van hoveniersdiensten worden criteria voorgesteld voor de bij de uitvoering van de diensten toe te passen producten en praktijken.

Naast technische specificaties en selectiecriteria worden enkele contractbepalingen aanbevolen die niet tijdens de aanbestedingsprocedure kunnen worden beoordeeld. In plaats daarvan zal speciaal moeten worden gecontroleerd tijdens het contractbeheer.

Het onderscheid tussen de **Kerncriteria** en **Uitgebreide criteria** is gebaseerd op:

- het onderscheid tussen Kerncriteria en Uitgebreide criteria voor de aanbesteding van producten en apparatuur
- de frequentie en effecten van de diverse hovenierswerkzaamheden
- het verlangde bewijs om de technische capaciteit van de bedrijven te kunnen evalueren.

2 Belangrijkste milieueffecten

Effect ³	GPP-benadering
<ul style="list-style-type: none"> • Bodem- en waterverontreiniging, eutrofiëring⁴, bioaccumulatie en biomagnificatie⁵ van gevaarlijke stoffen met negatieve en zelfs toxische effecten op het milieu vanwege verkeerd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en het gebruik van toxische smeeroliën • Bovenmatig gebruik van niet-hernieuwbare bronnen, zoals turf in bodemverbeteraars • Hoog drinkwaterverbruik • Milieueffecten tijdens kweken van sierplanten 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruiken van bodemverbeteraar en meststof in de vorm van compost van gescheiden ingezameld afval volgens strenge kwaliteitsnormen • Vermijden van turf als bodemverbeteraar • Beperken van risico's van producten voor gewasbescherming door alternatieve technieken te gebruiken → • (Waar mogelijk) gebruiken van niet-drinkwater, aanleggen van efficiënte besproeiingsinstallaties en nemen van diverse maatregelen ter beperking van de watervraag, zoals mulching, het rangschikken van planten volgens hun behoefte aan water of het kiezen van aangepaste/inheemse sierplanten

³ Milieueffect = milieuaantasting: achteruitgang van het milieu als gevolg van uitputting van bronnen zoals lucht, water en bodem; de vernietiging van ecosystemen en het uitsterven van wilde fauna.

⁴ Eutrofiëring is de verrijking van waterlichamen (meren, riviermondingen of langzaam stromend water) met nutriënten die leidt tot een versnelde groei van planten (algen, ongewenste soorten, onkruid enz.). Bij het afsterven en ontbinden van deze extra plantengroei neemt de hoeveelheid in het water opgeloste zuurstof af, hetgeen fataal kan zijn voor de organismen in het water (zoals vissen). Nutriënten kunnen afkomstig zijn uit allerlei antropogene (menselijke) bronnen, zoals op de akkers gebruikte meststoffen, bodemerosie, atmosferische depositie van stikstof, lozingen van afvalwaterzuiveringsstations, en onbehandeld stedelijk afvalwater.

⁵ Van bioaccumulatie is sprake wanneer een organisme meer van een toxische stof opneemt dan de hoeveelheid die het uitscheidt of biologisch wordt afgebroken. Biomagnificatie is de concentratietoename van een stof die optreedt in een voedselketen doordat: de stof wordt doorgegeven in de voedselketen en niet of nauwelijks wordt uitgescheiden/afgebroken. Hoewel bioaccumulatie en biomagnificatie soms door elkaar worden gebruikt, is er een belangrijk verschil tussen beide termen. Terwijl bioaccumulatie zich voordoet binnen een organisme, treedt biomagnificatie op tussen trofische niveaus (van de voedselketen).

Effect ³	GPP-benadering
<ul style="list-style-type: none"> • Veel organisch afval • Veel verpakkingsafval • Lawaai en luchtverontreiniging door tuinapparatuur 	<p>→</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopen van liefst biologisch gekweekte, inheemse sierplanten • Zorgen voor gescheiden afvalinzameling en verwerking van organisch afval tot compost en mulch • Kopen van producten in gerecycleerde, composteerbare, herbruikbare, recycleerbare of biologisch afbreekbare verpakking <p>→</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruiken van geluidsarme, emissiearme en energiezuinige apparatuur en milieuvriendelijkere brandstoffen • Gebruiken van biologisch snel afbreekbare en niet potentieel bioaccumulatieve smeermiddelen of geregenereerde oliën voor tuinapparatuur • Voorzien in gepaste scholing

3 Tuinproducten – GPP-criteria

3.1 Bodemverbeteraars

3.1. a) Bodemverbeteraars – Kern-GPP-criteria

Onderwerp
Aanschaf van milieuvriendelijke bodemverbeteraars
Specificaties
<p><u>Algemene bestanddelen</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het product mag geen van de volgende substanties bevatten: <ul style="list-style-type: none"> • Turf • Zuiveringsslib 2. De organische bestanddelen moeten afkomstig zijn van de verwerking en/of het hergebruik van afval (zoals is vastgelegd in Richtlijn 2006/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2006 betreffende afvalstoffen en bijlage I daarvan). 3. (Niet-zuiverings)slib is slechts toegestaan als het is aangemerkt als een van de volgende afvalstoffen volgens de Europese lijst van afvalstoffen (zoals vastgelegd in Beschikking

2001/118/EG van de Commissie van 16 januari 2001 tot wijziging van Beschikking 2000/532/EG betreffende de lijst van afvalstoffen en wanneer deze niet zijn gemengd met afvalwater of slib buiten het specifieke productieproces):

- 020305 – Slib van de behandeling ter plaatse van afvalwater van de bereiding en verwerking van fruit, groente, granen, spijsolie, cacao, koffie, thee en tabak; de productie van conserven; de productie van gist en gistextract en de bereiding en fermentatie van melasse
- 020403 – Slib van de behandeling ter plaatse van afvalwater van de suikerverwerking
- 020502 – Slib van de behandeling ter plaatse van afvalwater van de zuivelindustrie
- 020603 – Slib van de behandeling ter plaatse van afvalwater van bakkerijen en de banketbakkersindustrie
- 020705 – Slib van de behandeling ter plaatse van afvalwater van de productie van alcoholische en niet-alcoholische dranken (exclusief koffie, thee en cacao).

De maximale concentraties van zware metalen in het afval vóór behandeling (mg/kg droog gewicht) moeten voldoen aan het volgende criterium voor gevaarlijke stoffen.

Controle (voor specificaties 1, 2 en 3): De inschrijvers moeten de gedetailleerde productsamenstelling, de herkomst van het organische materiaal en een verklaring over naleving van bovenstaande eisen verstrekken. Producten met EU-milieukeur worden geacht te voldoen evenals andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende organisatie..

Gevaarlijke stoffen

4. In het eindproduct moet het gehalte aan elk van onderstaande elementen lager zijn dan de waarde die erbij is vermeld, gemeten in drooggewicht:

Element - mg/kg (drooggewicht)

Zn - 300	Cr - 100
Cu - 100	Mo (*) - 2
Ni - 50	Se (*) - 1,5
Cd - 1	As (*) - 10
Pb - 100	F (*) - 200
Hg - 1	

(*) Gegevens over de aanwezigheid van deze elementen zijn alleen nodig voor producten die materiaal bevatten dat van industriële processen afkomstig is.

Controle: De inschrijvers moeten aan de hand van keuringsrapporten (EN 13650, ISO 16772 of gelijkwaardig) aantonen dat aan bovenstaand criterium wordt voldaan. Producten met EU-milieukeur worden geacht te voldoen evenals andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende organisatie.

3.1. b) Bodemverbeteraars – Uitgebreide GPP-criteria

Onderwerp

Aanschaf van milieuvriendelijke bodemverbeteraars
Specificaties
<p>1. De producten moeten voldoen aan de milieueisen van de EU-milieukeur voor bodemverbeteraars (zie voor een volledig overzicht van de criteria: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/nl/oj/2006/l_325/l_32520061124nl00280034.pdf).</p> <p>Controle: Het EU-milieukeur wordt aanvaard als bewijs van naleving, evenals andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende organisatie.</p>

3.1.c) Toelichting:

Criteria milieukeur: De criteria van een milieukeur kunnen als eis worden gesteld, mits ze geschikt zijn om het product te definiëren en mits andere bewijsvormen ook worden toegelaten.

Opnemen van alle criteria: Het staat aanbestedende diensten vrij om desgewenst alle criteria op te nemen in plaats van slechts te verwijzen naar de EU-milieukeur, op voorwaarde dat alle criteria relevant zijn om het product te definiëren. Zie voor een overzicht van alle criteria bijlage II van het Background Product Report.

Groeiemediaprodukten: In het kader van de EU-milieukeur zijn ook criteria vastgesteld voor groeiemediaprodukten. Het gebruik van deze producten is gewoonlijk beperkt tot plantenkwekerijen, maar als bodemverbeteraar moeten zij voldoen aan de bovenomschreven

Kerncriteria en aan alle eisen van de EU-milieukeur voor de **Uitgebreide criteria**; zie hiervoor:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:032:0137:0143:NL:PDF>.

3.2 Sierplanten

3.2. a) - Sierplanten - Kern-GPP-criteria

Onderwerp
Inkoop van sierplanten en -bomen, waarvan een bepaald percentage biologisch geteeld is.
Specificaties
<p>Plant karakteristieken</p> <p>1. ☒% van de sierplantensoorten moet geschikt zijn voor de plaatselijke groeiomstandigheden (bijv. zuurtegraad van de bodem, gemiddelde neerslag en temperatuurbereik op jaarbasis). Bijlage ☒ bevat een overzicht van de soorten die de aanbestedende dienst geschikt acht ☐ op te stellen door de aanbestedende dienst].</p> <p>2. ☒% van de sierplanten biologisch moet geteeld zijn in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 834/2007.</p> <p>Controle (voor specificaties 1 en 2): De inschrijvers moeten een overzicht van alle voorgestelde soorten verstrekken, en per soort de prijs en het te leveren aantal</p>

vermelden. Het overzicht moet duidelijk aangeven welke soorten zijn opgenomen in bijlage [X] en welke soorten biologisch zijn geteeld, en vergezeld gaan van bewijs van de biologische herkomst.

3.2. b) Sierplanten – Uitgebreide GPP-criteria

Onderwerp
Aanschaf van sierplanten en -bomen volgens milieucriteria
Specificaties
De planten moeten voldoen aan de twee onder Kerncriteria vermelde specificaties. Daarnaast moeten zij beantwoorden aan de volgende specificaties:
<p><u>Plantenpotten</u></p> <p>3. Planten moeten worden geleverd in herbruikbare of biologisch afbreekbare potten. Herbruikbare potten moeten na het planten door de contractant worden teruggenomen. Biologisch afbreekbare potten moeten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gemaakt zijn van 100% biologisch afbreekbare (composteerbare) stoffen, zoals stro, kurk, houtmeel en/of maïszetmeel • vrij zijn van synthetische materialen, weekmakers en biociden die bijvoorbeeld in bestrijdingsmiddelen en conserveermiddelen worden aangetroffen. <p>Controle: Voor herbruikbare potten moeten de inschrijvers een verklaring ondertekenen dat zij de potten, na gescheiden inzameling door hun medewerkers, zullen terugnemen. Voor biologisch afbreekbare potten moeten de inschrijvers een lijst van ingrediënten en het aandeel van ieder ingrediënt in het product verstrekken, samen met een verklaring dat wordt voldaan aan de specificaties. Potten met een milieukeur van ISO-type I die beantwoordt aan bovenstaande eisen, worden geacht te voldoen, evenals producten die volgens EN 13432:2000 of een gelijkwaardige norm als biologisch afbreekbaar en composteerbaar zijn ingedeeld.</p>
<p><u>Verpakking</u></p> <p>4. Kleine planten moeten worden geleverd in retourneerbare kratten of dozen.</p> <p>Controle: De inschrijvers moeten een verklaring ondertekenen dat zij aan dit criterium zullen voldoen.</p>

3.2. c) Toelichting:

Planten die geschikt zijn voor de plaatselijke groeiomstandigheden: De aanbestedende dienst moet een lijst opstellen van de meest voorkomende plantensoorten die geschikt zijn voor de plaatselijke zuurtegraad van de bodem, gemiddelde neerslag, temperatuurbereik op jaarbasis, enz. Een andere mogelijkheid is dat zij de inschrijvers zelf een lijst van geschikte planten laat indienen, en de diverse voorstellen met elkaar vergelijkt.

Inheemse planten: Indien de aanbestedende dienst de aansluiting tussen stedelijk groen en de natuurlijke omgeving wil versterken en in de stad leefgebieden voor de regionale fauna wil creëren, kan zij bepalen dat een percentage van de planten inheems moet zijn (hetgeen niet betekent dat deze plaatselijk geteeld moeten zijn). De aanbestedende dienst moet in dat geval een lijst opstellen van de meest voorkomende inheemse plantensoorten die geschikt zijn als aanplant. In het algemeen is dit soort overzichten eenvoudig te verkrijgen. Een andere mogelijkheid is dat zij de inschrijvers zelf een lijst van inheemse planten laat indienen, en de diverse voorstellen met elkaar vergelijkt.

Biologisch geteelde planten: De beschikbaarheid van biologisch geteelde sierplanten loopt sterk uiteen van land tot land. Bij twijfel kan de aanbestedende dienst via enig marktonderzoek vooraf vaststellen of producten verkrijgbaar zijn, wat ze kosten en welk percentage van het totale aantal gekochte producten zij zouden moeten uitmaken. Een andere mogelijkheid is dit als gunningscriterium te hanteren.

% voor plaatselijke groeiomstandigheden geschikte en/of biologisch geteelde planten: De aanbestedende dienst moet specificeren hoe het percentage wordt beoordeeld: in volume, gewicht of bestede euro's.

3.3 Besproeiingsinstallaties

3.3. a) - Besproeiingsinstallaties – Kern- en Uitgebreide GPP-criteria

Onderwerp
Aanschaf van automatische besproeiingsinstallaties
Specificaties
<ol style="list-style-type: none"> 1. De besproeiingsinstallatie moet instelbaar zijn op de hoeveelheid water per zone. 2. De besproeiingsinstallatie moet voorzien zijn van timers om de sproeitijd in te stellen. 3. De besproeiingsinstallatie moet voorzien zijn van vochtigheidsmeters die de vochtigheidsgraad van de bodem meten en de besproeiing automatisch afschakelen als de bodem vochtig genoeg is (bijvoorbeeld na regen). <p>Controle (voor specificaties 1, 2 en 3): De inschrijvers moeten aan de hand van gepaste technische documentatie aantonen dat aan deze criteria wordt voldaan.</p>

3.4 Tuinapparatuur

3.4. a) Tuinapparatuur – Kern-GPP-criteria

NB: De hierna besproken criteria gelden uitsluitend voor de volgende tuinapparatuur:

- Grasmaaiers (inclusief tuintractoren) en verticuteermachines
- Motorzagen voor kreupelhout
- Kettingzagen
- Strimmers
- (Heggen)scharen
- Bladzuigers en bladblazers
- Motorzeisen

- Schoffelmachines
- Motorploegen
- Compostversnipperaars

Onderwerp
Aanschaf van milieuvriendelijke [type(n) tuinapparatuur uit bovenstaande lijst invoegen]
Specificaties
<u>Brandstofsoort</u>
<p>1. Apparatuur met een verbrandingsmotor moet geschikt zijn voor een of meer van de volgende soorten brandstof: ongelode benzine met minder dan 1,0 volumepercent benzeen; gealkyleerde benzine, dieselolie klasse A of gebaseerd op biobrandstof.</p> <p>Controle: De inschrijvers moeten een ondertekende verklaring van naleving overleggen. Apparatuur met een milieukeur van ISO-type I die beantwoordt aan bovenstaande criteria, wordt geacht te voldoen.</p>
<u>Motorsmeeroliën en -brandstof</u>
<p>2. De apparatuur moet geschikt zijn voor biologisch afbreekbare motorsmeermiddelen (tweetaktmotoren) of geregenereerde motorsmeermiddelen (viertaktmotoren).</p> <p>Controle: De inschrijvers moeten een ondertekende verklaring van naleving overleggen.</p>

Geluidsemissies

3. Het geluidsniveau van de apparatuur moet voldoen aan de waarden die in onderstaande tabel zijn aangegeven. De apparatuur moet zijn getest op geluidsemissie volgens de algemene norm die is vastgelegd in Richtlijn 2000/14/EG en EN-ISO 3744/1995. De test moet zijn uitgevoerd door een laboratorium dat daartoe bevoegd is krachtens artikel 15 van voornoemde richtlijn.

<u>Apparaat</u>	<u>Gegevens</u>	<u>Maximaal toelaatbare geluidsvermogen L_{WA}</u>
<u>Grasmaaiers (inclusief tuintractoren) en verticuteermachines</u>	$L^6 \leq 50$ cm:	94 dB/1 pW
	$50 < L \leq 120$ cm:	98 dB/1 pW
	$L > 120$ cm:	103 dB/1 pW
Motorzagen voor kreupelhout	$\leq 1,5$ kW:	107 dB/1 pW
	$> 1,5$ kW:	110 dB/1 pW
Kettingzagen	$\leq 2,5$ kW:	105 dB/1 pW
	$> 2,5$ kW:	110 dB/1 pW
Strimmers	Elektromotor	94 dB/1 pW
	Verbrandingsmotor	104 dB/1 pW
(Heggen)scharen	Elektromotor	96 dB/1 pW
	Verbrandingsmotor	103 dB/1 pW
Bladzuigers en bladblazers	Voor professioneel gebruik	105 dB/1 pW
Motorzeisen	$\leq 1,5$ kW:	107 dB/1 pW
	$> 1,5$ kW:	110 dB/1 pW
Schoffelmachines		96 dB/1 pW
Motorploegen		93 dB/1 pW

Controle: De inschrijver moet naleving aantonen met de resultaten van de laboratoriumtest of een gepast technisch dossier. Apparatuur met een milieukeur van ISO-type I die beantwoordt aan bovenstaande criteria, wordt geacht te voldoen.

Gunningscriteria

⁶ L = maaibreedte

Extra punten worden toegekend voor:

1. Geluidsemissies: Machines met een geluidsniveau onder het in de specificaties gegeven maximum.
Controle: De inschrijvers moeten de testresultaten van het laboratorium overleggen of een gepast technisch dossier verstrekken met geluidsemissiewaarden die zijn gemeten volgens in de specificaties beschreven of gelijkwaardige testmethoden.
2. Uitlaatemissies: Apparatuur waarvan de uitlaatemissie lager is dan die vereist bij Richtlijn 97/68/EG. De uitlaatgasemissie moet zijn gemeten volgens de algemene norm van Richtlijn 97/68/EG en moet zijn uitgevoerd door een testlaboratorium dat daartoe bevoegd is krachtens voornoemde richtlijn.
Controle: De inschrijvers moeten de resultaten van de laboratoriumtest of een gepast technisch dossier verstrekken.

3.4 b) Tuinapparatuur - Uitgebreide GPP-criteria

Onderwerp
Aanschaf van milieuvriendelijke [type(n) tuinapparatuur uit bovenstaande lijst invoegen]
Specificaties
De producten moeten voldoen aan de drie onder Kerncriteria vermelde specificaties. Daarnaast moeten zij beantwoorden aan de volgende specificaties:
<u>Motorsmeeroliën en -brandstof</u>
3. Het brandstofverbruik van viertaktmotoren mag bij een belasting van 50% niet hoger zijn dan 500 g/kWh, gemeten volgens ISO 8178 of gelijkwaardig. Controle : De inschrijvers moeten het resultaat van de ISO- of gelijkwaardige test verstrekken. Apparatuur met een milieukeur van ISO-type I die beantwoordt aan bovenstaande criteria, wordt geacht te voldoen.
<u>Materialen en onderdelen van de apparatuur</u>
5. Het bijvullen met brandstof en het schoonmaken van het apparaat moet mogelijk zijn zonder dat er brandstof wordt gemorst of weglekt. Bij normaal schoonmaakonderhoud mag er geen olie weglekken en het moet mogelijk zijn de olie te verversen zonder te morsen.
6. Kunststof onderdelen die meer dan 50 g wegen moeten zijn gemerkt volgens ISO 11469 of gelijkwaardig. Deze voorwaarde geldt niet voor elektrische kabels.
7. Kunststof materialen mogen geen cadmium, lood, kwik of verbindingen daarvan bevatten.
8. Middelen voor oppervlaktebehandeling mogen geen pigmenten of additieven op basis van lood, cadmium, chroom, kwik of verbindingen daarvan bevatten. Controle (voor specificaties 5, 6, 7 en 8) : De inschrijvers moeten een verklaring van naleving overleggen. Apparatuur voorzien van een milieukeur van ISO-type I die beantwoordt aan de gekozen criteria, wordt geacht te voldoen.

Gunningscriteria

1. Er worden extra punten toegekend voor producten die beantwoorden aan de onder **Kerncriteria** vermelde gunningscriteria.

3.4 c) Toelichting:

Uitlaatemissieniveau: Bijlage I van het Background Product Report over tuinproducten en hoveniersdiensten geeft een overzicht van de huidige grenswaarden voor uitlaatemissie volgens Richtlijn 97/68/EG.

Gunningscriteria: De aanbestedende dienst moet in de aankondiging en de aanbestedingsstukken vermelden hoeveel extra punten worden toegekend per gunningscriterium. De gunningscriteria voor milieuaspecten dienen samen ten minste 10 tot 15 % van het totale aantal punten uit te maken.

Indien een criterium stelt dat de prestaties “beter” moeten zijn dan een bepaald minimum in de technische specificaties, worden punten toegekend in verhouding tot het verschil tussen offerte en specificatie.

3.5 Smeeroliën (behalve voor viertaktmotoren)

3.5 a) Kern-GPP-criteria

Onderwerp
Aanschaf van gemakkelijk biologisch afbreekbare smeermiddelen
Specificaties
<u>Hernieuwbare grondstoffen</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Voor het percentage koolstof in het geformuleerde product dat afkomstig moet zijn uit hernieuwbare grondstoffen (plantaardige oliën of dierlijke vetten), gelden de volgende grenswaarden: <ul style="list-style-type: none"> • ≥ 50 % (m/m) voor hydraulische oliën • ≥ 45 % (m/m) voor vetten • ≥ 70 % (m/m) voor kettingzaagoliën en andere smeermiddelen die volledig worden verbruikt (“total loss” smeermiddelen) • ≥ 50 % (m/m) voor tweetaktoliën. <p>Controle: De inschrijvers moeten de gedetailleerde productsamenstelling, de herkomst van de hernieuwbare grondstoffen en een verklaring over naleving van bovenstaande eis verstrekken. Producten met EU-milieukeur worden geacht te voldoen.</p>
<u>Gevaren voor het milieu en de gezondheid van de mens</u>
<ol style="list-style-type: none"> 2. Het product mag niet zijn ingedeeld met een van de R-zinnen ter aanduiding van gevaar voor het milieu en de menselijke gezondheid volgens Richtlijn 1999/45/EG. De volgende R-zinnen worden geacht relevant te zijn voor deze productgroep: R 20, R 21, R 22, R 23, R 24, R 25, R 26, R 27, R 28, R 33, R 34, R 35, R 36, R 37, R 38, R 39, R 40, R 41, R 42, R 43, R 45, R 46, R 48, R 49, R 50, R 51, R 52, R 53, R 59, R 60, R 61, R 62, R 63, R 64, R 65, R 66, R 67, R 68 en combinaties daarvan. <p>Controle: Producten met EU-milieukeur worden geacht te voldoen. Een andere</p>

mogelijkheid is dat de inschrijvers het volgende verstrekken: Een lijst van alle hoofdbestanddelen van het product (stoffen die meer dan 5 gewichtspercenten van het smeermiddel vertegenwoordigen), onder vermelding van de naam en, waar van toepassing, het Eines- of Elincs-nummer en de concentratie waarin ze worden gebruikt; een veiligheidsinformatieblad (dat beantwoordt aan de voorschriften van Richtlijn 91/155/EEG van de Commissie); en de veiligheidsinformatiebladen van elk hoofdbestanddeel (dat beantwoordt aan de voorschriften van Richtlijn 91/155/EEG en Richtlijn 67/548/EEG van de Raad).

3.5 b) Smeeroliën (behalve voor viertakmotoren) – Uitgebreide GPP-criteria

Onderwerp
Aanschaf van gemakkelijk biologisch afbreekbare smeermiddelen
Specificaties
<p>1. De inschrijvers moeten voldoen aan de milieueisen van de EU-milieukeur voor smeermiddelen (zie voor een volledig overzicht van de criteria: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/nl/oj/2005/l_118/l_11820050505nl00260034.pdf).</p> <p>Controle: De EU-milieukeur wordt aanvaard als bewijs van naleving, evenals andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een erkende organisatie.</p>

3.5. c) Toelichting:

Criteria milieukeur: De criteria van een milieukeur kunnen als eis worden gesteld, mits ze geschikt zijn om het product te definiëren en mits andere bewijsvormen ook worden toegelaten.

Opnemen van alle criteria: Het staat aanbestedende diensten vrij om desgewenst alle criteria op te nemen in plaats van slechts te verwijzen naar de EU-milieukeur. Zie voor een overzicht van alle criteria bijlage III van het Background Product Report over tuinproducten en hoveniersdiensten.

3.6 Voertuigen voor hoveniers (personenauto's en lichte voertuigen)

Kern- en Uitgebreide GPP-criteria

(Zie het Background Product Report en het productinformatiedocument voor vervoer).

3.7 Dienstkleiding voor hoveniers

Kern- en Uitgebreide GPP-criteria

(Zie het Background Product Report en het productinformatiedocument voor textielproducten).

4 Hoveniersdiensten – GPP-criteria

4.1 Hoveniersdiensten – Kerncriteria

<p>Onderwerp</p> <p>Hoveniersdiensten met milieuvriendelijke producten en praktijken</p>
<p>Specificaties</p> <p><u>Bemesting met bodemverbeteraars</u></p> <p>1. De voor de uitvoering van de dienst te gebruiken bodemverbeteraars moeten aan de volgende criteria voldoen:</p> <p><i>(Kerncriteria voor de aanschaf van bodemverbeteraars invoegen; zie punt 3.1).</i></p> <p>Controle: De inschrijvers moeten een overzicht verstrekken van de producten die worden gebruikt voor uitvoering van de dienst (fabrikant en handelsnaam). Producten met EU-milieukeur worden geacht te voldoen. Voor andere producten moeten de inschrijvers de in de desbetreffende specificaties vermelde documentatie verstrekken.</p> <p><u>Nieuwe sierplanten</u></p> <p>2. [Indien te leveren door de contractant] De in het kader van de dienst te leveren nieuwe siergewassen moeten voldoen aan de volgende criteria:</p> <p><i>(Kerncriteria voor de aanschaf van sierplanten invoegen; zie punt 3.2).</i></p> <p>Controle: De inschrijvers moeten alle in de specificaties genoemde documentatie verstrekken met betrekking tot de kwekerij(en) waar zij de planten kopen.</p> <p><u>Apparatuur</u></p> <p>3. De inschrijvers moeten beschikken over versnipperaars waarmee zij organisch houtafval kunnen verwerken tot mulch.</p> <p>Contractbepalingen</p> <p><u>1. Smeermiddelen</u></p> <p>De smeeroliën voor de in het kader van de dienst te gebruiken apparatuur moet biologisch afbreekbaar en niet toxisch zijn. Daarom moeten zij voldoen aan de volgende criteria:</p> <p><i>(Kerncriteria voor de aanschaf van smeeroliën invoegen; zie punt 3.8).</i></p> <p>Controle: De inschrijvers moeten een overzicht verstrekken van de smeermiddelen die zij voornemens zijn te gebruiken voor uitvoering van de dienst (fabrikant en handelsnaam). Producten met EU-milieukeur worden geacht te voldoen. Voor andere producten moeten de inschrijvers alle in de desbetreffende specificaties vermelde documentatie verstrekken.</p> <p><u>2. Dienstvoertuigen</u></p> <p>De in het kader van de dienst in te zetten voertuigen moeten minimaal voldoen aan de voorschriften voor uitlaatemissies van Euro-5 of -V.</p> <p>Controle: De inschrijvers moeten een overzicht van de in het kader van de dienst in te zetten voertuigen verstrekken, samen met hun technische gegevens, waarin het emissieniveau wordt vermeld.</p> <p><u>3. Besproeiingspraktijken</u></p> <p>In het begin van het contract moet de contractant een werkprogramma opnemen en daarin de volgende aspecten van de besproeiing en het watergebruik aan de orde stellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zoveel mogelijk gebruik van niet-drinkwater (regen-, grond- of hergebruikt water) voor

besproeiing. De plaatsen van de wateraftappunten worden aan de contractant medegedeeld.

- De toepassing van mulching om verdamping te voorkomen in de in overleg met de aanbestedende dienst vastgestelde zones.
- De aanleg van de benodigde automatische besproeiingsinstallaties volgens onderstaande criteria:

(Voorgestelde criteria voor de aanschaf van besproeiingsinstallaties invoeren, punt 3.3).

4. Afvalbeheer

- In het kader van de hoveniersdiensten geproduceerd afval moet als volgt gescheiden worden ingezameld:
 - Al het organische afval (droge bladeren, snoeihout, gras enz.) moet worden gecomposteerd, ter plekke, op het terrein van de contractant of middels uitbesteding aan een afvalverwerkingsbedrijf.
 - Takken en ander organisch houtafval moeten ter plekke of op het terrein van de contractant worden verwerkt tot mulch voor de overeengekomen zones.
 - Verpakkingsafval moet gescheiden in de bestaande fracties voor stedelijk afval worden geplaatst in de daarvoor bestemde afvalcontainers (papier, plastic enz.). Verpakkingsafval van gevaarlijke stoffen, zoals gewasbeschermingsproducten, moet echter veilig worden verwijderd door het voor verdere verwerking aan te bieden bij goedgekeurde inzamelpunten of aan een bevoegde afvalbeheerder.
 - Motoroliën moeten worden ingezameld en verwerkt door een bevoegde afvalbeheerder.
- De contractant moet de eindbestemming van onherstelbare tuinapparatuur aangeven.

5. Scholing van medewerkers

- De hoveniers moeten geschoold zijn in milieuvriendelijke praktijken voor uitvoering van de dienst. De scholing moet ingaan op onderwerpen als: water- en energiebesparing; beperking, beheer en gescheiden inzameling van afval; producten op basis van hernieuwbare grondstoffen; verwerking en beheer van chemische producten en hun verpakking; enz. Na gunning van het contract presenteert de contractant een scholingsprogramma en na beëindiging van het contract verstrekt hij de aanbestedende dienst een verklaring over de scholing gevolgd door zowel nieuw als vast personeel.

6. Periodiek verslag

- De contractant doet jaarlijks verslag van de in het kader van de dienst verbruikte brandstof, de namen en hoeveelheden van de meststoffen, gewasbeschermingsproducten en smeeroliën, de hoeveelheid afval en bestemming per fractie, en alle overige handelingen die zijn verricht ter uitvoering van de in het contract vastgelegde diensten (maatregelen ter beperking van waterverbruik, vermindering van verpakking enz.).

4.2 Hoveniersdiensten – Uitgebreide GPP-criteria

Onderwerp
Hoveniersdiensten met milieuvriendelijke producten en praktijken
Selectiecriteria (optioneel)
<p>De inschrijvers moeten aantonen technisch en professioneel in staat te zijn de milieuaspecten van het contract na te komen met behulp van:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ een milieumanagementsysteem (MMS) voor hoveniersdiensten (zoals EMAS, ISO 14001 of gelijkwaardig, [andere officiële nationale of regionale systemen invoegen]) of ▪ een milieubeleid voor de werkzaamheden en werkvoorschriften en -procedures voor de milieuvriendelijke uitvoering van de dienst of ▪ eerdere ervaring met milieumanagementmaatregelen in het kader van vergelijkbare contracten. <p>Controle: Inschrijvers met een MMS voor hoveniersdiensten moeten het certificaat van het systeem overleggen en hun procedures beschrijven. Niet-gecertificeerde inschrijvers moeten hun professionele capaciteit aantonen aan de hand van hun schriftelijke voorschriften en procedures. Inschrijvers die ervaring hebben met vergelijkbare contracten, moeten daarvan bewijs verstrekken of een gedetailleerd overzicht geven van de in het kader daarvan genomen maatregelen inzake milieubeheer, samen met de contactgegevens van de betrokken aanbestedende diensten.</p>
Specificaties
De hoveniersdiensten moeten voldoen aan de drie onder Kerncriteria vermelde specificaties. Daarnaast moeten zij beantwoorden aan de volgende specificaties:
<u>Bestrijding van plantenziekten</u>
<p>1. De inschrijvers moeten aantonen het gebruik van chemische producten voor gewasbescherming te beperken door toepassing van alternatieve methoden (zoals thermische, mechanische of biologische behandelingswijzen).</p> <p>Controle: De inschrijvers moeten in een verslag beschrijven welke maatregelen zij in elke situatie nemen om de belangrijkste plantenziekten te bestrijden met een minimum aan chemische producten.</p>
Gunningscriteria
Extra punten worden toegekend voor:
<u>Nieuwe sierplanten</u>
<p>1. <u>Biologische teelt:</u> De inschrijvers moeten aangeven welk percentage van de voor uitvoering van de dienst te gebruiken sierplanten biologisch is geteeld in overeenstemming met Verordening (EG) nr. 834/2007.</p> <p>Controle: De inschrijvers moeten het percentage biologische sierplanten aangeven dat zij in het kader van de dienst zullen leveren. Aan het eind van elk jaar moet de contractant een lijst van alle nieuwe planten, de prijs van elke plant en (waar van toepassing) bewijs van biologische teelt verstrekken.</p>

Contractbepalingen

De contractant zal voldoen aan de 6 contractvoorwaarden zoals opgenomen bij **Kern criteria**. De contractant zal bovendien voldoen aan de volgende specificaties:

3. Besproeiingspraktijken

In het begin van het contract moet de contractant een werkprogramma opnemen en daarin de volgende aspecten van de besproeiing en het watergebruik aan de orde stellen:

- Zoveel mogelijk gebruik van niet-drinkwater (regen-, grond- of hergebruikt water) voor besproeiing. De plaatsen van de wateraftappunten worden aan de contractant medegedeeld.
- De toepassing van mulching om verdamping te voorkomen in de in overleg met de aanbestedende dienst vastgestelde zones.
- De aanleg van de benodigde automatische besproeiingsinstallaties volgens onderstaande criteria:

(Voorgestelde criteria voor de aanschaf van besproeiingsinstallaties invoeren, punt 3.3).

- De contractant zal studies uitvoeren aangaande de waterbehoefte van alle groene gebieden om de benodigde hoeveelheid water vast te stellen, en dit binnen een maand na ondertekening van het contract aanbieden aan opdrachtgever.
- Wanneer nieuwe planten geplant gaan worden, zal de contractant een beplantingsvoorstel doen op basis van de waterbehoefte van de planten, tenzij dit van tevoren is besloten.

7. Beheer van de dienst [indien geen selectiecriteria zijn opgenomen]

- De contractant ziet erop toe dat, waar mogelijk, de hovenierswerkzaamheden worden uitgevoerd op een zo milieuvriendelijk mogelijke wijze. De contractant moet daarom binnen het eerste halfjaar van het contract in elk geval voor de volgende gebieden beschikken over gestructureerde, gedocumenteerde milieuprocedures:
 - Beoordeling van de belangrijkste milieuaspecten van de diensten
 - Beperking en gescheiden inzameling van afval
 - Beperking van water- en energieverbruik, ook wat betreft vervoer
 - Scholing.

8. Dienstkleding

De dienstkleding moet beantwoorden aan de volgende specificaties:

(Kern- en Uitgebreide criteria uit Productinformatie textiel invoegen).

Toelichting:

Scholing van medewerkers: Aspecten zoals de bescherming tegen geluid en stof, en de omgang met gevaarlijke stoffen hangen weliswaar niet direct samen met milieucriteria maar zijn belangrijk voor de gezondheid van de medewerkers, zodat ze tijdens de scholing ook aan de orde moeten komen.

% biologisch geteelde sierplanten: De aanbestedende dienst moet specificeren hoe het percentage wordt beoordeeld: in volume, gewicht of bestede euro's.